

INTRODUCCIÓ

MANUEL CASTIÑEIRAS

Universitat Autònoma de Barcelona

JORDI CAMPS

Museu Nacional d'Art de Catalunya

En els darrers anys una sèrie d'estudis han intentat esbrinar, amb major o menor dificultat, com era el procés d'aprenentatge de l'artista romànic, quins eren els seus mètodes de treball i, finalment, quin era el seu estatus social. Amb aquest objectiu es va desenvolupar un projecte a la Universitat Autònoma de Barcelona, en col·laboració amb el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu Episcopal de Vic, titulat *-Artistas, patronos y público. Cataluña y el Mediterráneo (siglos XI-XV)-MAGISTRI CATALONIAE* (MICINN HAR2011-23015)-, que es va dur a terme entre els anys 2012 i 2015. Afortunadament una sèrie de congressos, jornades i exposicions han permès difondre els resultats de la recerca i apropar al gran públic els nous coneixements adquirits.

El *XXIII Seminari de Romànic*, dut a terme el 5 de juliol de 2014, va ser una d'aquestes activitats, en la qual els membres del projecte varen explicar algunes novetats. La present publicació recull aquells treballs així com el d'Iris Bautista Morenilla i Anna Nualart Torroja, de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, ja que ens ha semblat pertinent que la recerca que aquestes dues investigadores havien realitzat sobre el pas del frontal d'altar als retaules primitius durant el segle XIII tingués una representació en aquest número monogràfic. El resultat és una revista en la qual participen persones d'una formació molt variada –historiadors de l'art, conservadors de museu i conservadors-restauradors- que busquen donar resposta a qüestions innovadores com l'estatus de les arts i els artistes a l'època romànica i els coneixements tècnics i materials dels seus protagonistes.

Cinc són les contribucions que componen el present volum. Una primera, contextualitzadora, està dedicada a analitzar l'apreciació i l'estatus de les arts de la pintura, els teixits i l'orfebreria, amb aportacions importants sobre les fonts per al seu estudi així com sobre la producció de la pintura sobre taula a la Catalunya romànica (Manuel Castiñeiras, “*Serva que adornes el temple: apreciació i estatus de les arts del color a la Catalunya romànica (pintura, teixits i orfebreria)*”). Cal subratllar que en aquest estudi s'identifica, per primer cop i sobre una base documental, l'any (1119) i lloc d'origen (Sant Pere de la Seu d'Urgell) de l'anomenat Frontal dels Apòstols, gràcies a una nova lectura del testament sacramental de Ramon Bernat, prepòsit de Santa Maria de La Seu. Per part seva, Carles Sánchez, que està realitzant una Tesi Doctoral a la UAB sobre els tallers catedralicis als regnes hispànics, aborda el perfil professional d'alguns càrrecs recollits a la documentació escrita i epigràfica – *operarius, magister et fabricator, sculptor, etc.*-, amb valuoses reflexions sobre la divisió del treball i l'indubtable simbolisme bíblic de la construcció de les catedrals (*Reconstruïu el temple: organització i rols professionals en els tallers catedralicis catalans*). En el cas de Joan Duran-Porta (“*Tot forjant el tresor: els materials dels*

orfebres a la Catalunya romànica”), l'autor presenta en el seu article part dels resultats de la seva Tesi Doctoral (*L'orfebreria romànica a Catalunya (950-1250)*, Barcelona, 2015), en la qual exposa, per primer cop, una acurada diferenciació entre els materials metàl·lics i no metàl·lics emprats per l'orfebreria catalana, en la qual inclou una innovadora distinció entre els de procedència local i els que arribaven a través de la importació.

Per la seva antiguitat i interès com obra pictòrica i de fusteria, les taules romàniques són objecte de dos articles remarcables. El primer, de Judit Verdaguer (“Els pigments de la pintura sobre taula del Museu Episcopal de Vic”), ofereix algunes conclusions sobre l'ús i divisió dels pigments emprats a la pintura sobre taula romànica que deriven de la seva experiència, com a comissària, a l'exposició *Pintar fa mil anys. Els colors del romànic* (Museu Episcopal de Vic, 2014). Els resultats, inclosos dins el projecte MAGISTRI CATALONIAE, van ser duts a terme per un equip interdisciplinari, principalment compost per ella i la química Majo Alcaide, en el qual es va combinar la recerca historicoartística amb l'anàlisi científica de laboratori. Per últim, Iris Bautista Morenilla i Anna Nualart Torroja, del Grup de Recerca Consolidat *L'ESTUDI TECNOLÒGIC DELS SUPORTS DE BÉNS CULTURALS: Materials i tècniques de producció*, ens presenten un treball capdavanter sobre el pas del frontal a l'altar primitiu durant el Gòtic lineal català (“Del frontal d'altar al retaule primitiu: sobre la evolució tècnica dels suports de fusta”), en el qual identifiquen una sèrie de noves solucions tecnològiques en l'elaboració del suport i justifiquen el canvi de tipologia.

6

Volem aprofitar l'ocasió per donar les gràcies als autors del present volum així com als Amics de Besalú i del seu Comtat pel seu entusiasme. Sense ells res d'això seria possible.